

ชื่อเรื่อง การประเมิน Application การสร้างความรอบรู้สุขภาพช่องปากในวัยทำงานโดยทันตบุคลากร
ชื่อเจ้าของผลงาน/หน่วยงาน ทพญ.ธัญญาภรณ์ ใหญ่เจริญ

งานทันตกรรม โรงพยาบาลโพทะเล อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

E-mail tun_dent@yahoo.co.th

Tel. 089-6441820

1. ประเด็นปัญหา แนวคิดการพัฒนา

เนื่องจากปัญหาสุขภาพช่องปากเป็นปัญหาของคนในทุกช่วงวัย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้การรักษาส่งเสริม ป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพ ปัญหาโรคฟันผุ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัย และเป็นปัญหาสาธารณสุขมานานจากการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 8 ในปี พ.ศ.2560¹ พบว่า ปัญหาหลักที่พบคือการสูญเสียฟันในกลุ่มวัยทำงาน ร้อยละ 85.3 มีการสูญเสียฟันโดยเฉลี่ย 3.6 ซี่/คน โดยมีผู้ที่ไม่มีฟันที่ยังไม่ได้รับการรักษา ร้อยละ 43.3 มีปัญหาสภาวะเหงือกอักเสบและสภาวะปริทันต์ พบเหงือกอักเสบร้อยละ 62.4 และมีร่องลึกปริทันต์ ร้อยละ 25.9 มีรากฟันผุฝัง ร้อยละ 57.1 และมีฟันสึก ร้อยละ 49.7 สถานการณ์ด้านสุขภาพช่องปากของวัยทำงานในเขตสุขภาพที่ 3 พบว่า ในปี 2563² พบว่ามีฟันแท้ใช้งาน 20 ซี่/ 4 คู่สบ คิดเป็น ร้อยละ 44.85 แต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ลดลงเหลือร้อยละ 33.60 และร้อยละผู้มีอายุ 15-59 ปี ได้รับการทันตกรรม อยู่ที่ 12.54 จังหวัดพิจิตรพบว่าวัยทำงาน มีฟันแท้ใช้งาน 20 ซี่/4คู่สบ ร้อยละ 47.83 แต่เข้าวัยผู้สูงอายุ ลดลงเหลือร้อยละ 40.29 ในส่วนอำเภอโพทะเลพบว่าวัยทำงาน มีฟันแท้ใช้งาน 20 ซี่/ 4คู่สบ ร้อยละ 52.21 แต่เข้าวัยผู้สูงอายุ ลดลงเหลือ ร้อยละ 37.85 สภาพปัญหาที่พบว่าการสูญเสียฟันจากวัยทำงานสู่ผู้สูงอายุ ถึงร้อยละ 14.36 โดยปัญหาดังกล่าว จะแสดงอาการที่รุนแรงจนเกิดความเจ็บปวดและการสูญเสียฟันในช่วงอายุต่อไป ถ้าไม่ได้รับการดูแล ป้องกัน รักษาที่เหมาะสมทันเวลา และสำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้มีโครงการพัฒนาApplication การสร้างความรอบรู้สุขภาพช่องปากในวัยทำงาน โดยนำ Ottawa Charter ที่มี 5 กลยุทธ์ในการสร้างเสริมสุขภาพ³ ได้แก่ 1.การสร้างนโยบายสาธารณะ 2.การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพ 3.การเพิ่มความสามารถของชุมชน 4.การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลในการดูแลสุขภาพ 5.การปรับระบบบริการสุขภาพมาปรับใช้ ซึ่งการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล เป็นกลยุทธ์ที่สามารถนำมาปรับใช้กับกลุ่มวัยทำงาน เนื่องจากมีความรู้ สามารถนำความรู้ไปแนะนำ บอกต่อผู้อื่นได้ แต่อาจจะไม่มีเวลามาก เพราะต้องทำงานประกอบอาชีพ ซึ่งการนำเทคโนโลยีเกี่ยวกับแอปพลิเคชันที่สามารถดูได้จากมือถือมาใช้ จะสามารถทำให้กลุ่มวัยทำงาน มีการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และความรู้เพื่อการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้มีการเข้าถึงบริการด้านทันตกรรมเพิ่มขึ้นด้วย ทำให้สนใจเข้าร่วมโครงการนี้

2. วัตถุประสงค์

- ประเมินผลการใช้แอปพลิเคชันการสร้างความรอบรู้สุขภาพช่องปากด้วยตนเองของผู้ให้บริการ ได้แก่ ทันตบุคลากร อสม.

3. วิธีดำเนินการ

- จัดทำแผนงานโครงการ -โครงการพัฒนาศักยภาพ อสม. ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในทุกกลุ่มวัย อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร กลุ่มเป้าหมายคือ อสม.ในเขตอำเภอโพทะเล 97 หมู่ หมู่ละ 2 คน จำนวน 194 คน เจ้าหน้าที่ รพสต.แห่งละ 1 คน จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่ รพ จำนวน 5 คน จัดกิจกรรมเป็น 3 โซน จัดกิจกรรมเป็นฐานตามกลุ่มวัยตั้งแต่หญิงตั้งครรภ์ WBC ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กประถมศึกษา วัยทำงาน ผู้สูงอายุ และโรคเรื้อรัง เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของโรค Covid-19 ทำให้ต้องเลื่อนโครงการไป

- ประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้เข้าร่วมใช้งานแอปพลิเคชัน แก่ทันตบุคลากร เพื่อประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับลักษณะรูปแบบของ Application รวมทั้งประโยชน์และวัตถุประสงค์ในการจัดทำ Application กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ทันตบุคลากร อำเภอโพทะเล จำนวน 13 คน คณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปาก จังหวัดพิจิตร จำนวน 15 คน และคณะกรรมการพัฒนาระบบบริการสุขภาพช่องปาก เขตสุขภาพที่ 3 จำนวน 30 คน รวมทั้งหมด 58 คน

-ประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้ Google Form หลังจากแนะนำการใช้แอปพลิเคชัน 1 สัปดาห์

One Page ประชาสัมพันธ์ Application ้วยทำงาน⁴

Application เพื่อสุขภาพ

Application **H4U** **MOPH** **สมุดสุขภาพประชาชน**

Application สำหรับให้ประชาชนบันทึกข้อมูลสุขภาพตนเอง การเข้ารับบริการในสถานพยาบาล และประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ

Download on the App Store | GET IT ON Google Play | คู่มือการใช้งาน

“ฟันดี” **ทำได้ด้วย Application FunD**

Application ที่ช่วยสร้างความรอบรู้ ด้านสุขภาพช่องปาก และสนับสนุนให้ประชาชนสามารถประเมิน คัดกรองสุขภาพช่องปากตนเองได้

Download on the App Store | GET IT ON Google Play | คู่มือการใช้งาน

“รู้ก่อนกิน” **ด้วย Application Food Choice**

Application ที่ช่วยผู้บริโภคในการตัดสินใจ เปรียบเทียบ และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ อาหาร นม และเครื่องดื่ม ชนิดเดียวกันได้อย่างรวดเร็ว

Download on the App Store | GET IT ON Google Play

4. ผลการดำเนินการ

จากการวิเคราะห์แบบประเมินการใช้ Application เพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากของวัยทำงานผ่าน Google Form มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 44 คน คิดเป็น 75.86% โดยผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 58.8 รองลงมาคืออายุ 21-30 ปี ร้อยละ 23.5 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 64.7 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 29.4 อาชีพ รับราชการทั้งหมด แบบประเมินได้แบ่งช่วงมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ค่าตามมาตราลีเคิร์ท ได้แก่ ความพึงพอใจมากที่สุด ระดับคะแนน 5 ความพึงพอใจมาก ระดับคะแนน 4 ความพึงพอใจปานกลาง ระดับคะแนน 3 ความพึงพอใจน้อยระดับคะแนน 2 และความพึงพอใจน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 ใช้เกณฑ์การแปลผลระดับคะแนนเฉลี่ย แบ่งช่วงคะแนนตามเกณฑ์⁵ ดังนี้คือ ระดับดีมากหรือพึงพอใจมากที่สุด มีคะแนนอยู่ในช่วง 4.21 – 5.00 คะแนน ระดับดีหรือพึงพอใจมาก มีคะแนนอยู่ในช่วง 3.41 – 4.20 คะแนน ระดับปานกลางหรือพึงพอใจปานกลาง มีคะแนนอยู่ในช่วง 2.61 – 3.40 คะแนน ระดับแยหรือพึงพอใจน้อย มีคะแนนอยู่ในช่วง 1.81 – 2.60 คะแนน และระดับแย่มากหรือพึงพอใจน้อยที่สุด มีคะแนนอยู่ในช่วง 1.00 – 1.80 คะแนน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อ ดังนี้

ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
แอปพลิเคชันฟันดี				
1.	แอปพลิเคชันการใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน	3.82	0.636	มาก
2.	แอปพลิเคชันมีความทันสมัย น่าสนใจ	3.82	0.636	มาก
3.	แอปพลิเคชันมีการแสดงเนื้อหา/ข้อมูลชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย	4.00	0.000	มาก
4.	สื่อ ภาพ และสีสวยงาม อ่านง่าย สบายตา	3.94	0.556	มาก
5.	มีการจัดวางข้อมูลหน้าจอดีอย่างเหมาะสม	3.82	0.529	มาก
6.	ภายหลังการใช้แอปพลิเคชันท่านได้รับความรู้ในการดูแลสุขภาพของปากอย่างเหมาะสม	3,94	0.659	มาก
7.	ภายหลังการใช้แอปพลิเคชันท่านสามารถประเมินความเสี่ยงของสุขภาพช่องปากได้	3.88	0.781	มาก
แอปพลิเคชัน Food Choice				
1.	แอปพลิเคชันการใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน	3.82	0.728	มาก
2.	แอปพลิเคชันมีความทันสมัย น่าสนใจ	3.88	0.600	มาก
3.	แอปพลิเคชันมีการแสดงเนื้อหา/ข้อมูลชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย	4.00	0.000	มาก
4.	สื่อ ภาพ และสีสวยงาม อ่านง่าย สบายตา	3.88	0.600	มาก
5.	มีการจัดวางข้อมูลหน้าจอดีอย่างเหมาะสม	4.00	0.000	มาก
6.	ภายหลังการใช้แอปพลิเคชันท่านเข้าใจข้อมูลโภชนาการบนผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น	3.88	0.600	มาก
7.	ภายหลังการใช้แอปพลิเคชันท่านสามารถเลือกผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพ	3.88	0.600	มาก

ข้อ	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
แอปพลิเคชัน H4U				
1.	แอปพลิเคชันการใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน	3.65	0.606	มาก
2.	แอปพลิเคชันมีความทันสมัย น่าสนใจ	3.65	0.606	มาก
3.	แอปพลิเคชันมีการแสดงเนื้อหา/ข้อมูลชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย	3.47	0.514	มาก
4.	สื่อ ภาพ และสีสวยงาม อ่านง่าย สบายตา	3.82	0.529	มาก
5.	มีการจัดวางข้อมูลหน้าจอดีอย่างเหมาะสม	3.88	0.600	มาก
6.	ภายหลังการใช้แอปพลิเคชันท่านสามารถประเมินพฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพของตนเองได้	3.94	0.556	มาก

-ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละแอปพลิเคชัน

-แอปพลิเคชันฟันดี ควรมีของรางวัล สะสมแต่มีการแปร่งฟัน เพิ่มพื้นที่โฆษณาผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพช่องปากที่ได้มาตรฐาน

-แอปพลิเคชัน Food Choice ควรมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากขึ้น

-แอปพลิเคชัน H4U ควรมีข้อเสนอแนะสั้นๆ ปฏิบัติได้จริง เข้าใจง่าย

การวางแผนการดำเนินงานต่อไป

-ขยายกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น คือ เด็กมัธยมศึกษา อสม. เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล ในอำเภอ โพนทะเล หรือโรงพยาบาลอื่นๆในจังหวัดพิจิตร

-บูรณาการร่วมกับงานอื่นๆ ในการใช้แอปพลิเคชัน เป็นตัวช่วยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่นการใช้ Application Food Choice กับโครงการโรงเรียนอ่อนหวานหรือโครงการสูงดี สมส่วน การใช้ Application H4U กับคลินิกโรคเรื้อรัง หรือ Application Fun Dee กับโครงการในวัยทำงานในสถานประกอบการ หรือกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ เป็นต้น

-คืนข้อมูลการประเมินการใช้แอปพลิเคชันให้สำนักทันตสาธารณสุขเพื่อพัฒนารูปแบบให้น่าสนใจต่อไป

-วิธีการในการประเมินความรอบรู้ หลังจากการใช้ Application คือมีแบบประเมินความรู้ก่อนและหลัง การใช้ Application Food Choice ,Application Fun Dee และ Application H4U ตามกลุ่มเป้าหมายต่อไป

5. ประโยชน์ที่ได้รับ

-สร้างความรอบรู้ ความเข้าใจ สร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพช่องปากและมีการเข้าถึงข้อมูลที่น่าเชื่อถือของวัยทำงาน

-วัยทำงานสามารถดูแลสุขภาพช่องปากตนเองได้และบอกต่อข้อมูลแก่ผู้อื่น

-กลุ่มวัยทำงานสามารถคัดกรองสุขภาพช่องปากตนเองได้ สามารถเข้ารับบริการทันตกรรมที่เหมาะสม

-ทันตบุคลากร สามารถนำ Application เป็นตัวช่วยเสริมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

6. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- การใช้ Social Media มาปรับใช้ให้เหมาะสมตามกลุ่มวัย
- การไม่หยุดเรียนรู้ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
- การปรับเปลี่ยนวางแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์

7. เอกสารอ้างอิง

- 1.สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 ประเทศไทย พ.ศ. 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด; 2561.
2. กระทรวงสาธารณสุข . [ออนไลน์]. ศูนย์ข้อมูลสุขภาพ ; 2563 [วันที่อ้างอิงถึง 25 ก.ค. 2564] ที่มา : https://hdcservice.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php
3. World Health Organization. Ottawa Charter for Health Promotion. First International Conference on Health Promotion,Ottawa,21 November 1986. [cited 2021 Jul 25]. Available from: https://www.who.int/hpr/NPH/docs/ottawa_charter_hp.pdf.
- 4.สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.[ออนไลน์]. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาช่องทางการสื่อสารและสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากวัยทำงาน ; 2564 [วันที่อ้างอิงถึง 25 ก.ค. 2564] ที่มา : <https://sites.google.com/view/working-age-2021/home>
- 5.Best JW. Research in Education. 3rd ed. New Jersey: Prentice Hall; 1977.